

מכירת חיות בחנויות לחיות מחמד ובבתי גידול פיראטים

2 לספטמבר 2020

פתח דבר

מאחורי גידול ומכירת בעלי חיים בחנויות לחיות מחמד ובבתי גידול פיראטיים קיימת תעשייה קשה של התאכזרות לבעלי החיים המורבעים והנמכרים. בקרב הציבור קיימת תפיסה מוטעית בנוגע לרכישת בעלי חיים "גזעיים ללא תעודות", כלל לא בטוח כי מי שרוכש בעל חיים כזה מבין למה הוא נותן יד, ושברכישה זו הוא

בעצם מממן התעללות, התאכזרות, הזנחה, ומעגל אכזרי של לידה, סבל ומוות. סביר להניח שאם אנשים שמעוניינים לרכוש בעלי חיים "גזעיים ללא תעודות" (דמוי גזעיים) היו נחשפים לתנאי הגידול והמחיייה של בעלי החיים האלה וליחס שלו הם זוכים, הם היו נמנעים מלתת יד לעוול הנוראי הזה ומלשלם על ריבוי הסבל והזרמת כספים לתעשייה איומה זו.

מאמר זה יסקור בקצרה את עיקרי המצב החוקי הקיים בישראל בכל הנוגע להרבעת כלבים וחתולים וסחר בהם, שינוי החקיקה בנושא בשנים האחרונות באירופה ובארה"ב, ואת המצב הרצוי והשינוי הנדרש בארץ.

מטחנות גורים

אף כי לא קיימת הגדרה חוקית סטנדרטית ל"מטחנות גורים", נקבעה, בשנת 1984, בפס"ד *Avenson v. Zegart* הגדרה לפיה מדובר בפעולת גידול בעלי חיים בה "מנסים לשמור על תקורה נמוכה ולמקסם את הרווחים"¹.

¹ *Avenson v. Zegart*, 577 F. Supp. 958, 960 (United States District Court, D. Minnesota, Sixth Division January 17, 1984) ("A "puppy mill" is a dog breeding operation in which the health of the dogs is disregarded in order to maintain a low overhead and maximize profits.").

² "Humane Society Veterinary Medical Association" (PDF). www.hsvma.org. May 2013.

האיגוד הרפואי הווטרינרי של האגודה ההומנית של ארצות הברית מגדיר את המאפיינים העיקריים של מטחנות גורים כ"דגש על כמות על פני איכות, גידול חסר הבחנה, כליאה רציפה, חוסר קשר אנושי והעשרה סביבתית, גידול ירוד, ומינימלי ללא וטרינרי מטפל".²

בארה"ב ישנן כ- 10,000 מטחנות גורים מורשות ולא מורשות, אשר מוכרות יותר מ- 2,000,000 גורים מדי שנה, ובבריטניה נמכרים עד 400,000 גורים בכל שנה.³

המגדלים הפיראטים פועלים ללא בקרה, הם הופכים את נקבות הכלבים והחתולים למכונות המלטה עבור בצע כסף, תוך סיכון להן ולגורים. מרביתם של בעלי חיים אלו חיים וגדלים כל חייהם ללא יד מלטפת, בבדידות, בזוהמה, סגורים בכלובים, לעתים במרתפים או מחסנים חשוכים וצפופים, ללא תנאי מחיה מינימליים, מבלי לצאת מהכלובים ולעיתים מבלי לראות אפילו אור יום. במקרים רבים בעלי החיים לא נבדקים ולא זוכים לטיפול או מעקב רפואי לעיתים אף לא טיפול וטרינרי בסיסי.

בעלי החיים נאלצים להזדווג שוב ושוב. במרבית המקרים ההרבעות מתבצעות בכוח ובין קרובי משפחה (למשל בין אם לאחד מגוריה, או בין אח ואחות). הגורים מופרדים מאימם בגיל צעיר מדי, לעתים עוד בטרם הספיקו להגמל מהנקה, לפני שעברו תהליך סוציאליזציה. ההרבעות הרבות והלא מבוקרות שמבוצעות בגזעים אלו בינם לבין עצמם, ללא ידע ובקיאיות בתחום, גורמות למחלות ולבעיות גנטיות רבות: בעיות נשימה, קשיים בלידה, כאבים עזים באגן, התפתחות של דלקות פרקים, צליעה, ואף אובדן התפקוד ברגליים. רבים מהגורים לא שורדים, חלקם

ננטשים עקב בעיות רפואיות או עיוותים בעקבות פגמים גנטיים וחלקם מומתים.

נקבות שהורבעו שוב ושוב סובלות מדלקות בעטינים ומחלות סרטיניות ברחם, חלקן אינן פוריות יותר ננטשות או מומתות.

בנוסף, עם ההתפתחות והגדילה של הגור שנרכש, מראהו ואופיו לא בהכרח דומים לאלה של הכלב הגזעי הרצוי, מתגלות ומתפרצות מחלות גנטיות ובעלי החיים ננטשים על ידי בעליהם ומגיעים לרחוב או לכלביות העירוניות ולעמותות השונות העמוסות גם כן, שם לעיתים מומתים בהעדר מקום.

³ "Puppy Farming in the UK - Naturewatch". naturewatch.org. Retrieved 2019-05-07. "How big is the puppy factory problem?". www.animalsaustralia.org. Retrieved 2019-05-07. "Puppy Farming in the UK - Naturewatch". naturewatch.org. Retrieved 2019-05-07.

תעשיית מטחנות הגורים הפיראטית מגלגלת מיליוני שקלים מדי שנה והיא מוזנת על ידי הרצון של אנשים רבים לרכוש כלב גזעי לכאורה, אשר לטעמם יפה יותר מכלב מעורב ומהווה סמל סטטוס, אולם במחיר הנמוך באלפי שקלים לעומת התעשייה המתועדת.

החוק במדינת ישראל ואכיפתו

בישראל לא קיים כל איסור על הרבעת בעלי חיים וסחר בהם (למעט חריגים בודדים שיפורטו להלן), כך שכל אדם שמעוניין בכך, ללא כל מגבלה או רישיון, יכול לגדל ו/או למכור כלבים וחתולים וחיות מחמד אחרות.

המגבלה היחידה הקיימת הינה עמידה בתנאי חוק הסדרת הפיקוח על כלבים, תנאי פקודת הכלבת ותנאי חוק צער בעלי חיים והתקנות לפיו.

פקחי משרד החקלאות מוסמכים 'על הנייר' לתפוס בעלי חיים, ובין היתר כלבים וחתולים, אם עולה חשד שנעברו עברות בניגוד לחוק צער בעלי חיים כלפי אותם בעלי חיים. יחידת הפיצו"ח של משרד החקלאות מוסמכת לאכוף את החוק ולחקור חשודים בחשד לעבירות בניגוד לחוק זה ולהעמיד אותם לדין.

עם זאת, ניכר כי גורמי האכיפה אינם עושים די כדי למצות את הדין עם המגדלים, ולרוב לא פועלים נגד מי שמרביע וסוחר בבעלי חיים (גם כלבים מגזע מסוכן). לפי נתוני אתר משרד החקלאות בשנת 2015 נתפסו רק 197 כלבים משישה בתי גידול שונים בארץ.

מרבית המגדלים אף לא מדווחים אודות הכנסתם לרשויות המס, אולם עם זאת, לא ידוע לנו על צעדים משפטיים שננקטו כנגדם על העלמת מיסים.

איסור להרבות כלבים מסוכנים בישראל

תקנות להסדרת הפיקוח על כלבים (יבוא והחזקה של כלבים מסוכנים), תשס"ה-2004, אשר הותקנו מכוח החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג-2002. נועדו לקבוע את זני הכלבים המסוכנים ולהטיל שורת הגבלות על זני כלבים מסוכנים והדומים להם. הכלבים שקבועים כיום כמסוכנים בחוק הם: פיטבול, רוטוילר, אמסטף, בולטרייר, סטפורדשייר, דוגו ארגנטינאי, פילה ברזילרו, וטוסה אינו יפני.

בתקנות נקבעה שורה של הגבלות על יבוא, גידול והחזקה של כלבים מסוכנים ולעניינו נקבעו הדרישות הבאות: בכל הנוגע לכלבים מיובאים - על כלב מיובא להיות מסורס ועל

כלבה להיות מעוקרת, בכל הנוגע לכלבים ילידי הארץ - קיימת חובה על פי דין לעקר או לסרס כלב מסוכן בהגיעו לגיל חצי שנה. אם יש אישור שלא לעקר או לסרס את הכלב מגזע מסוכן עקב סכנת חיים לכלב, יש למנוע ממנו הזדווגות.

לפי התקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ה-2004, קיים איסור מפורש למכור או למסור "כלב מסוכן" למעט מסירה לכוחות הביטחון, לוטרניר עירוני או למכלאה או אדם שאושרו על ידי וטרניר עירוני לאחר שהוא השתכנע שלא ניתן למסור את הכלב המסוכן למערכת הביטחון.

כל זאת כמובן לא קורה בקרב המרביעים והסחר בכלבים מסוכנים מתנהל באופן חופשי וחשוף לחלוטין ברשתות החברתיות, כך למשל קבוצה אחת בפייסבוק, לדוגמה, הינה "למכירה פיטבוליס" בה מוצעים למכירה או למסירה כלבי פיטבול וגזעי כלבים נוספים שהוגדרו כמסוכנים בחוק. בנוסף, ניתן למצוא בקבוצה פוסטים רבים של בעלי כלבים המחפשים נקבה להרבעה. וזה רק על קצה המזלג. בכל פוסט יש תמונות ומספר טלפון וקל להגיע למוכרים אולם לא המשטרה, לא משרד החקלאות ולא משרד הפנים (רשויות מקומיות) מטפלים בנושא. יודגש כי על פי כללי פייסבוק קבוצות מכירה וקנייה של בעלי חיים אסורות, אולם גם פייסבוק לא אוכפת כללים אלה וקבוצות אלה כמעט ואינן נסגרות.

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים),

תשס"ט-2009

התקנות קובעות תנאי סף מינימאליים בכל הנוגע להחזקת בעלי חיים בחנויות ובבתי גידול והטיפול בהם. בהתאם לתקנות לא ניתן להחזיק בחנות כלב, או חתול שגילו פחות מ-60 ימים; הוראה זו לא חלה על בית גידול שהוא גם חנות. אסור להפריד גור יונק מאמו לפני שהגיע לגיל הגמילה הטבעי.

בהתאם לתקנות חלה חובה לקיים ביקורת יומית של כל בעלי החיים במטרה לאתר סימני מצוקה או מחלה. כשהחנות פתוחה לקהל, חייב להיות נוכח בה אדם שהוגדר "אחראי" לחנות. הוא והעובדים שהוגדרו "מדריכים" צריכים לפקח על המבקרים בחנות כדי למנוע פגיעה בבעלי החיים והטרדה שלהם. חנות יכולה להישאר ללא עובדים לכל היותר 26 שעות, וגם זאת בתנאי שכל הדרישות של התקנות מתקיימות גם כשהחנות סגורה. בעת מכירה של בעל חיים יש לתת הוראות טיפול בכתב. יש להקפיד שבעל החיים נלקח בכלוב או באמצעי העברה אחר העומד בדרישות התקנות. הוראות מיוחדות נוגעות למכירה של בעל חיים שאינו בריא. ניירת ושילוט יש להודיע על קיום המתקן לרופא הווטרניר הרשותי, באופן הקבוע בתקנות. את טופס ההודעה, בלוויית אישור הקבלה במשרדי הרופא הווטרניר הרשותי, יש להחזיק במתקן. יש לנהל יומן טיפולים. יש לקבוע שלט האוסר על האכלת בעלי החיים או נגיעה בהם או בכלוביהם ללא אישור. בשלט נוסף, יופיע מספר טלפון של האחראי אליו ניתן לפנות שהמקום סגור.

כך גם קיימים תנאי סף מינימאליים בתקנות שעוסקים בגודל הכלוב בו מוחזק בעל החיים, חובת היותו נקי מצרכים, חובה לשים מים טריים, מזון ייעודי וכיוב'.
תנאי הסף לשעצמם אינם מספקים וגורמים לצער, ומהווים בפועל התעללות ממוסדת במסגרת החוק. אולם גם תנאים מינימאליים אלה לא נאכפים, והרשויות כמעט אינן עושות דבר והפקירו את הפיקוח על הרבעות פיראטיות של כלבים וחתולים ומכירתם.

בין מצוי לרצוי

עד כה נדחו הצעות חוק שהוגשו בנושא ובין היתר נדחתה ההצעה שהוגשה על ידי ח"כ איציק שמולי ביום 12.10.15 שעיקרה כדלקמן :

הצעת החוק קובעת כי על אדם שיבקש לזווג או למכור כלבים וחתולים לקבל רישיון לכך מהרופא הווטרינר העירוני. הרישיון יינתן בתנאי שבעל החיים אליו מתייחסת הבקשה רשום כבעל חיים טהור גזע; בעל החיים אינו לוקה בעיוות גנטי אשר עשוי להיות מועבר לצאצאיו ולפגום באיכות או באורך חייהם;

המבקש לא הפר את הוראות חוק צער בעלי חיים, התשנ"ד-1994 או תקנות שהותקנו מכוחו; והוכח להנחת דעתו של הרופא הווטרינר העירוני כי תנאי החזקת בעל החיים וצאצאיו יהיו הולמים. הווטרינר העירוני ינהל רישום לגבי רישיונות שניתנו כאמור.

בנוסף, קובעת ההצעה כי במקרה שזווג כלב או חתול או שצאצאיו נמכרו ללא רישיון, יורה הווטרינר העירוני, מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות או הווטרינר הראשי במשרד החקלאות על עיקורו או סירוסו, וכן על עיקור צאצאיו, ובמידת הצורך יוכל להורות בית משפט שלום על צו לתפיסת בעל החיים או צאצאיו כאמור. במקרה שיבוצע הסירוס או העיקור על ידי הרשויות, יחויב הבעלים בכפל ההוצאות. העובר על הוראות הצעת החוק דינו מאסר שנה או קנס עד 75,300 שקלים חדשים.

שינויי חקיקה בעולם

מדינות שונות הטילו איסורים שונים על הרבעה של כלבים וחתולים וכן על מכירתם בחנויות. ניקח כדוגמה לצרכי מאמר זה את החקיקה השונה בנושא בבריטניה ובקליפורניה, ונסקור אותה.

בריטניה

ב-6 באפריל השנה (2020) הנהיגה הממשלה בבריטניה חקיקה חדשה לשיפור רווחת חיות המחמד על ידי איסור מכירת גורי כלבים וחתולים מתחת לגיל 6 חודשים בחנויות בשם ה'חוק של לוסיי'⁴.

החוק נקרא על שם לוסיי, שחולצה מחוות גורים בוויילס, שם הייתה נתונה לתנאים איומים, היא הוחזקה בכלוב צפוף כהה במשך 5 שנים ונאלצה למסור המלטה אחרי המלטה. כשנמצאה, לוסיי הייתה בתת משקל קשה, עם עמוד שדרה מעוות ונקודות קירחות.

⁴ The Animal Welfare (Licensing of Activities Involving Animals) (England) (Amendment) Regulations 2019), commonly known as Lucy's Law

לוסי מצאה בעלים אוהב, ונפטרה בשנת 2016. הסיפור שלה הניע שינוי בחקיקה בבריטניה ושנה לאחר מכן הושק קמפיין החוק של לואי על ידי וטרינר הטלוויזיה מארק אברהם. הקמפיין נוצר כמחווה ללוסי ולכלבים שעוברים התעללות או גידול בסביבות לא מתאימות. למרות השם החקיקה עוסקת פחות בבתי הגידול עצמם ויותר במכירה בחנויות.

'חוק לואי' מונע רכישת גורי כלבים וחתולים מתחת לגיל 6 חודשים מצדדים שלישיים-כלומר חנויות, סוחרים וכו'. משמעות החקיקה החדשה היא שמי שרוצה לקנות גור כלבים או חתולים יצטרך להגיע ישירות למגדל מוסמך ומורשה, בעל רישיון, או למרכז הצלה ולא יוכל לרכוש את בעל החיים מסוחרים או צדי ג'. מבחינה חוקית, על הגור לגדול במקום בו הוא נמכר ולהיות לפחות בן שמונה שבועות או יותר בעת מכירתו. מטרת החוק למנוע הפרדה מוקדמת של הגורים מאמם, השלמת תהליך הסוציאליזציה ומניעת טלטול של הגורים בידיים נוספות עד לאימוצם, אולם החוק לא מונע את בעיית ההרבעות.

ארה"ב

קרוב ל-300 ערים ומדינות בארה"ב העבירו חקיקה בנושא איסור מכירת חיות מחמד, ביניהן קליפורניה ומרילנד שעשו היסטוריה בשנת 2017 ו-2018 בהתאמה, כמדינות הראשונות בארה"ב שאסרו על מכירה של חיות מחמד בחנויות.

קליפורניה⁵

בשונה מבריטניה, קליפורניה הוציאה אל מחוץ לחוק לחלוטין את מכירתם של כלבים, חתולים (וארנבות), בכל גיל שהוא, שמקורם אינו מבתי מחסה, בחנויות.

בעלי החנויות מחוייבים להחזיק בחנות תיעוד המעיד על בית המחסה ממנו הגיע בעל החיים. חנות אשר לא פועלת כאמור תקנס בסכום של \$500.

רכישת בעלי חיים ישירות מחוות הרבעה איננה אסורה.

לסיכום

יש בארץ מספיק כלבים וחתולים אומללים שנמצאים בבתי מחסה ובאומנות של עמותות שכמהים להזדמנות שנייה בבית טוב ואוהב, כנאמר 'חבר לא קונים אלא מאמצים'. אם כבר אמצתם כלב או חתול עזובים דאגו לקחת אותם מיד לבדיקה רפואית, חסנו, עקרו וסרסו אותם. תזכרו שאימוץ בעלי חיים זאת התחייבות לשנים ארוכות, וכי מדובר בייצור חי, בעל רגשות, בעל צרכים פיזיים ונפשיים, ולא בצעצוע שניתן להחזיר אותו למדף בכל רגע נתון.

אם אתם בכל זאת מתעקשים לאמץ כלב גזעי, יש לדעת כי הגוף היחידי בארץ שמוסמך למסור כלבים גזעיים עם תעודות הנו ההתאחדות הישראלית לכלבנות (הי"ל). ההתאחדות פועלת בהתאם לנהלים מסודרים בכל הקשור להרבעה, גידול ומסירה, הכלבים נבדקים גנטית, ורפואית, מספר ההמלטות המותר לכלבה מעוגן

5 The Pet Rescue and Adoption Act, which was signed into law by California Gov. Jerry Brown in 2017, will go into effect on Tuesday, Jan. 1.

בתקנון גידול של ההי"ל וקובע כי לא יורבעו כלבות מתחת לגיל 18 חודשים ומעל גיל שמונה שנים, ואסור לגרום לכלבה להמליט יותר מפעמיים במשך שנה וחצי. אסור להפריד גור מאמו לפני גיל שבעה שבועות. במקרה שהמגדל עבר על תקנון ההי"ל, הוא יורחק משורותיה. בשנת 2015 הורחקו שלושה מגדלים שלא עמדו בתקנון ההי"ל או בתקנון גידול, ולכלביהם לא ניתנו תעודות יוחסין .

אל תתנו יד לעבריינים רודפי בצע כסף ואל תשתפו פעולה עם התעשייה האכזרית של ההרבעות והסחר בכלבים וחתולים במטחנות גורים.

בברכה,

עו"ד ענבל קידר

היועצת המשפטית של עמותת נח